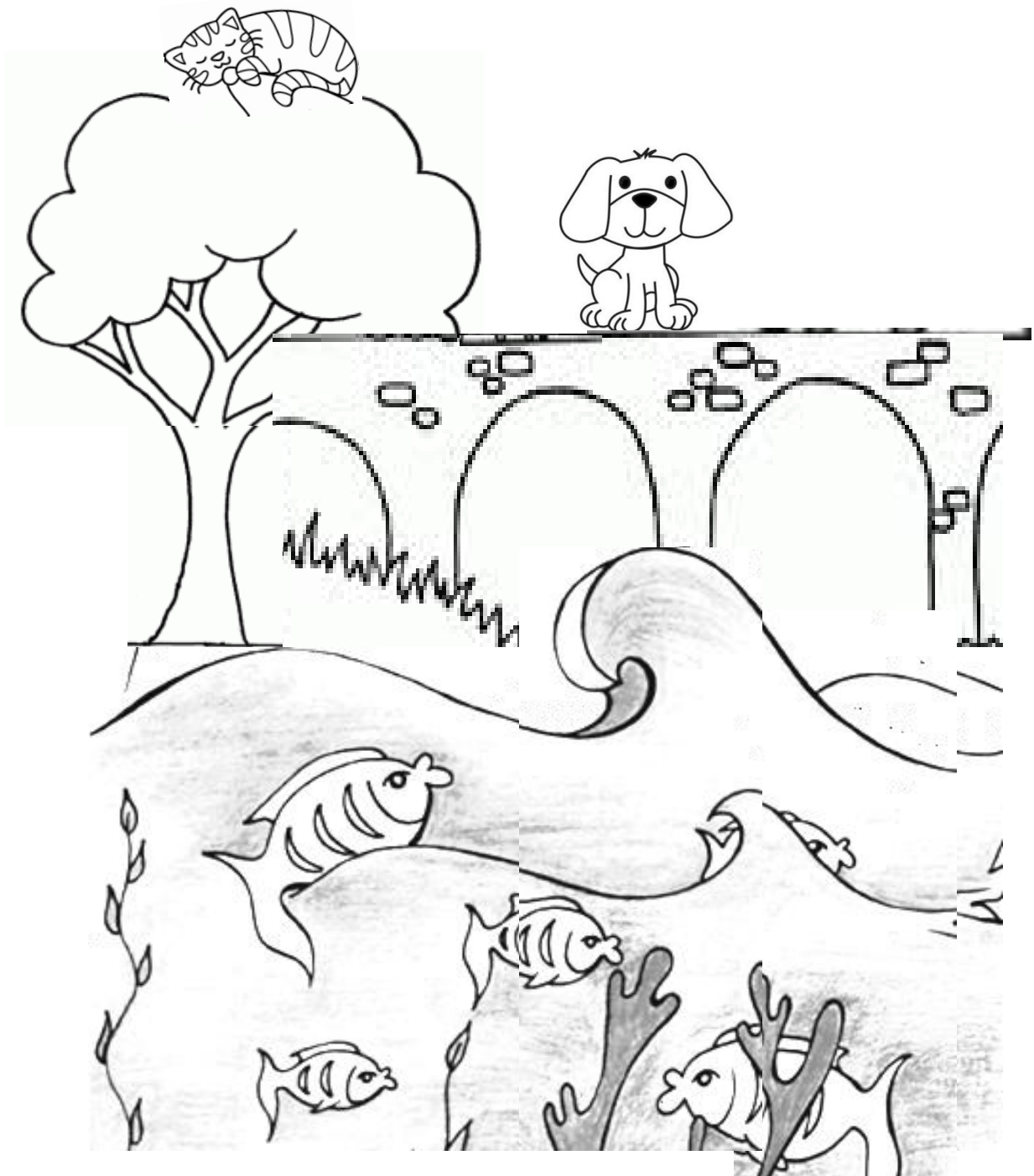

Po slovensky hravo

Ildiko Póczová

*

HRAVÉ OBOZNAMOVANIE DETÍ
SO SLOVENSKÝM JAZYKOM
V PREDPRIMÁRNOM VZDELÁVANÍ

Materinský jazyk je prítomný od nášho narodenia po celý život a výrazne ovplyvňuje logickú a emocionálnu inteligenciu osobnosti. Je najdôležitejším nástrojom pre komunikáciu, na vyjadrenie vlastných myšlienok a pocitov.

Dieťa v materskej škole si osvojuje reč a jazyk na základe sluchového vnemu a pomocou napodobňovania. Prostredníctvom každodenných hrových činnosti, recitovaním riekaniiek, počúvaním rozprávok a pestovaním ľudových tradícií sa u dieťaťa intenzívne rozvíja materinsky jazyk. Učiteľka napomáha rozvoju komunikačných schopností poskytovaním kvalitného rečového vzoru. Vytvára pokojnú, podnetnú klímu, ktorá poskytuje podmienky na uspokojenie prirodzenej túžby na zdieľanie myšlienok a na vytváranie priateľských vzťahov s rovesníkmi. Materinský jazyk posilňuje pozitívnu identitu dieťaťa a podporuje dozrievanie osobnosti a pocitu spolupatričnosti.

Už desaťročia sa jazykovedci, pedagógovia, psychológovia a v neposlednom rade rodičia zaoberajú otázkou, kedy je najvhodnejšie začať s inojazyčnou výchovou u detí. Čo sa týka optimálneho obdobia na inojazyčnú výchovu sa výsledky výskumov rozchádzajú. „*PENFIELD & ROBERTS (1959), KRASHEN (1982) uvádzajú dve biologické míľniky v živote dieťaťa. Prvé sa končí v 6-7-mom roku. Tvrdia, že iba vtedy je možné osvojiť si cudzí jazyk na úrovni materinského jazyka, ak sa dieťa oboznamovalo so zvukovou stránkou cudzieho jazyka už v tomto období. K druhému míľniku prichádzame v období okolo 10–13 rokov, kedy je príznačný dynamický rozvoj kognitívneho myslenia a tvorenia náročnejších myšlienkových štruktúr.*

VEKERDY (1989), VAJDA (1999), a ďalší odborníci varujú pred predčasným oboznamovaním sa s cudzím jazykom, keď ešte u dieťaťa nie je štrukturálne ucelený materinský jazyk. V tomto období podľa nich môže cudzí jazyk rušivo pôsobiť. BÉRCES J., D. SINGLETON poukazujú na to, že najnovšie výskumy potvrdzujú prednosti ranného oboznamovania sa cudzím jazykom za dodržania určitých pravidiel. Najdôležitejšou úlohou je totiž položiť dobré základy pre kvalitné ovládanie cudzieho jazyka v neskoršom období.,, (odborný zdroj: I.Koloszár 2010, Sopron).

Zdá sa, že deti si lepšie a ľahšie osvojujú jazyk než dospelí, čo je často spojené s prirodzenosťou prostredia okolo nich. Za vhodné obdobie začať s inojazyčnou výchovou v materskej škole sa javí obdobie okolo piateho roku dieťaťa, kedy už má osvojený základný systém reči v materinskom jazyku a kedy si s mimoriadnou ľahkosťou dokáže osvojiť ďalší jazyk cestou napodobňovania.

Prvotnou podmienkou na začatie s inojazyčnou výchovou detí je dostatočné množstvo aktivizujúcich rečových podnetov. Deti potrebujú čas na tvorenie jazykových štruktúr pomocou základných stavebných kameňov. Poskytujeme im preto príležitosti na prirodzené nadväzovanie rečových kontaktov sprevádzaných pozitívnymi citovými zážitkami. Prostredníctvom hry a zážitkovým učením zvyšujeme motiváciu detí k rozvoju jazykovej tvorivosti a samostatnosti.

Niektoré deti sa cítia nesmelé, až zarazené, ak ich nabádame, aby komunikovali v jazyku, ktorý nepoznajú. Preto je potrebné, aby do procesu boli zapojení aj rodičia a aby ponúkli svojim deťom aktívnu podporu. Treba pritom postupovať obzvlášť citlivo a individuálne.

Učiteľia v materskej škole poznajú spôsoby akými sa deti učia svoju materinskú reč a zároveň si uvedomujú posuny v rečovom prejave, ktoré vznikajú pri používaní ďalšieho jazyka. Komunikácia detí v inom jazyku bude sprvoti spomalená, útržkovitá. Spôsob osvojovania nesmie byť založený na memorovaní a mechanickom pamäťovom učení.

Pojmy vysvetlené, napodobnené, alebo znázornené si dieťa zapamätá rýchlejšie a usiluje si osvojiť ich správnu vyslovovať.

V triedach s heterogénnou vekovou skladbou detí, je dôležité, aby sa deti do štyroch rokov aktívne nemuseli zapájať do komunikácie v štátnom jazyku.

Interaktívny pracovný zošit pod názvom **“Po slovensky hravo“** poskytuje učiteľom spracované učebné osnovy, odborné inšpirácie pre pedagogickú prácu s 5-6 ročnými deťmi pri rozvoji rečových zručností v cudzom jazyku.

Výber tém a slovnej zásoby je plne v súlade s cieľmi školského vzdelávacieho programu pre materské školy a kladie základy štátneho jazyka v predprimárnom vzdelávaní. Ku každej téme nájdete námety na neverbálnu i verbálnu komunikáciu a návrhy na výtvarné, hudobné a pohybové činnosti, ktoré prirodzene podporujú rozvoj jazykových a komunikačných kompetencií v materinskom i slovenskom jazyku. Aktívny slovník 5-6 ročných detí v slovenskom jazyku dosiahne približne zo 150 až 200 výrazov.

„Vyhľadaj!.Nájdí! Ukáž!“: Na slovenský rečový podnet učiteľa vo forme pokynu, žiadosti, oznámenia, dieťa vyhledá a ukáže hračky, zvieratá, veci dennej potreby, činnosti a javy. Identifikuje ich prezrie si ich, ohmatá, ovonia, ochutná. Ide o neverbálnu komunikáciu a vykonanie jednoduchých úkonov.

„Napodobni! Znázorni pohybom, gestom!“: Deti sa snažia, porozumieť a reagovať napodobniť a pomenovať činnosti alebo rôzne pohyby. Je vhodné používať zjednocujúce gestá, mimiku a reč tela pre lepšie chápanie pojmov v cudzom jazyku.

„Zaspievaj! Povedz to pekne!“: Tu je hlavnou činnosťou počúvanie a osvojovanie jednoduchého textu a melódie a odriekavanie krátkych riekaniiek, vyčítaniek. Vyberáme aj hudobno-pohybové hry, vhodné pre predškolský vek. Básne, krátke rozprávky a príbehy v slovenskom jazyku slúžia skôr na počúvanie. Nie sú vhodné na nacvičovanie a memorovanie.

Pomenuj a vyfarbi! V tejto časti spájame reálnu predstavu, vizuálnu pamäť s rečou a výtvarným prejavom.

Už to viem! Dieťa sa snaží komunikovať jednoduchými vetnými konštrukciami a reagovať na otázky. Spájať izolované pojmy do jazykového kontextu v rámci jednoduchého monológu alebo dialógu. Slovná zásoba v slovenskom jazyku má byť deťom blízka, pojmy a výrazy musia byť deťmi dobre pochopené predovšetkým už v materinskom jazyku.

Viem to aj v materinskom jazyku! Je výhodou ak vyberáme piesne, hry a riekanky s rovnakým alebo podobným obsahom, melódiou v oboch jazykoch. Takto deti ľahšie pochopia text riekaniek, piesní ako aj pravidlá hier v slovenskom jazyku.

Dialóg v prirodzených situáciách. Prostredníctvom jednoduchých vetných modelov realizujeme dialóg v prirodzených situáciách. Dieťa sa snaží komunikovať jednoduchými vetnými konštrukciami a reagovať na otázky. Snaží sa spájať izolované pojmy do jazykového kontextu v rámci jednoduchého monológu alebo dialógu. Pasívna slovná zásoba je aktivizovaná.

Škola volá! V tejto časti metodického príručky nájde učiteľ prehľad o budúročnom obsahu učiva 1.ročníka základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským. / Piroška Majerníková – Katarína Szászová : „Idem, idem do školičky” pre 1.ročník základnej školy, YPSILON 1.tr./ Ide o zoznam básničiek, piesní a hier zaradených do vyučovania slovenského jazyka základnej školy.

Organizovanie denných činností:

Časové trvanie, určené na osvojovanie základov slovenského jazyka v rámci jedného dňa je v plnej kompetencii učiteľa.

Spätná väzba

Učiteľ spätnou väzbou zisťuje, či sa dieťaťu nový výraz v slovenskom jazyku stáva známym. Dosiahneme väčšiu úspešnosť ak ten istý pojem fixujeme v situačne od seba odlišných podmienkach (pri hre, pri pobyte vonku, pri pohybových činnostiach a pod.) Dôležité nie je ani tak ako vedia po slovensky, ale aby slovenskú reč spontánne používali.